

ÅRSPLAN 23/24

Skåre FUS barnehage

INNHOOLD

1. Om årsplanen og FUS sine mål for barnehagene

Visjon
Verdier
Hovedmål

2. Om barnehagen

3. Vårt verdigrunnlag

Barn og barndom
Demokrati
Mangfold og gjensidig respekt
Likestilling og likeverd
Bærekraftig utvikling
Livsmestring og helse

4. Barnehagens formål og innhold

Sosioemosjonell støtte og veiledning
Organisering og ledelse
Læringsstøtte

5. Barns medvirkning

6. Samarbeid

Foreldresamarbeid
Samarbeid med andre instanser

7. Overganger

Tilvenning i barnehagen
Overganger innad i barnehagen
Overgang mellom barnehage til skole

8. Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Lærende organisasjon
Planlegging
Vurdering
Dokumentasjon
Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte.

9. Barnehagens fagområder

**BARNET
FØRST!**

1. OM ÅRSPLANEN OG FUS SINE MÅL FOR BARNEHAGENE

Årsplanen viser hvordan barnehagen jobber for å oppfylle kravene i den nasjonale rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.37). Årsplanen beskriver hvordan vi jobber for å nå FUS sine felles målsetninger for barnehagene.

Visjon:

Sammen gir vi barndommen verdi: Vennskap, lek og glede og hverdagsmagi

Visjonen er vår ledestjerne og den setter retning for hva vi ønsker at FUS barnehagene skal oppnå – i dag og i fremtiden. Visjonen er det vi strekker oss etter hver dag i møte med barn, foreldre og kollegaer.

Verdier:

Glødende, skapende og tilstedeværende

Verdiene er kulturbærerne i FUS. Verdiene forteller hva vi står for, hva vi tror på og hva som er viktig for oss. De er en kilde til motivasjon og inspirasjon i det daglige arbeidet i barnehagen på veien for å virkeliggjøre visjonen.

Våre metoder for å jobbe i tråd med verdiene:

I Skåre FUS barnehage er vi glødende når vi:

- Tar tak i barnas interesser
- Tar i bruk de ansattes kunnskaper og interesser
- Deltar i lek med innlevelse

I Skåre FUS barnehage er vi skapende når vi:

- Lar oss inspirere av barnas kreativitet
- Legger til rette for impulsive aktiviteter og kreativ lek
- Tar i bruk naturmaterialer i skapende aktiviteter som vi har samlet sammen med barna på tur

I Skåre FUS er vi tilstedeværende når vi:

- Deltar aktivt i leken
- Støtter barnas følelser
- Setter grenser / trygge rammer
- Tar barns medvirkning på alvor
- Stiller spørsmål og viser interesse

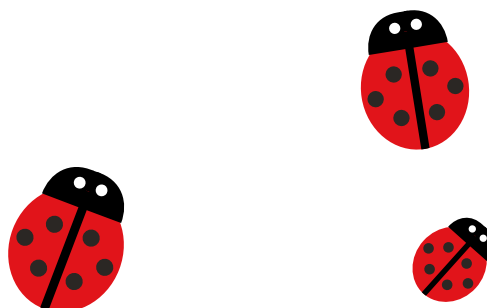
Hovedmål:

- FUS barn har et positivt selvilde
- FUS barn er trygge og forskende, trives i lek og har vennekompetanse
- FUS barn gleder seg til "resten av livet", og vet at de har påvirkningsmulighet og at innspillene deres teller
- FUS barn har det gøy i barnehagen

Våre metoder for å jobbe mot målene:

HOVEDMÅL	I SKÅRE FUS BARNEHAGE BETYR DETTE AT DE ANSATTE
FUS barn har et positivt selvbilde	• Bygger gode relasjoner til barna • Vi er sensitive voksne i møte med barna • Tar initiativ til perspektivtaking • Møter barna med omsorg og empati
FUS barn er trygge og forskende, de trives i lek og har vennekompetanse	• Tilrettelegger for lek og aktivitet som inkluderer alle • Tar tak i barnets interesser og lytter til dem • Jobber både i små og større grupper
FUS barn gleder seg til resten av livet, de vet de har påvirkningsmulighet og at innspillene deres teller	• Snakker om viktige, vanskelige eller spennende tema • Legger til rette for at barnet får påvirke og medvirke i egen hverdag • Legger til rette for at barnet får lære om demokrati
FUS barn har det gøy i barnehagen	• Tøyser og har humor i hverdagen • Legger til rette for relasjoner, sosialt samspill og vennskap • Er deltakende i lek med barna

I FUS barnehagene har vi et felles slagord, «Barnet først». Det innebærer at alt vi gjør skal være til barnets beste. «Barnet først» er også navnet på vår kompetansesatsing, der målet er et likeverdig barnehage tilbud av høy kvalitet i alle våre barnehager.

I denne årsplanen er kapitlene bygd opp slik: Først en beskrivelse av hva rammeplanen sier, så en beskrivelse av hvordan vi vil gjennomføre dette i praksis.

2. OM BARNEHAGEN

FUS barnehagene eies av Trygge Barnehager AS som er en av Norges største private barnehagekjeder. Skåre FUS er en 5-avdelings barnehage. Vi har en sentral plassering i Haugesund med umiddelbar nærhet til flotte turområder, som flittig benyttes til spennende turer med barna. Vi har også umiddelbar nærhet til Haugesund sentrum og benytter oss også av byens ulike kulturtilbud.

Våre 5 avdelinger:

 DRØMMESKOGEN	 FANTASIHAGEN	 EVENTYRHAVET	 STJERNESKIPET	 TRYLLESLOTTET
0-3 ÅR	0-3 ÅR	3-6 ÅR	3-6 ÅR	3-6 ÅR

3. VÅRT VERDIGRUNNLAG

«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 7)

Barn og barndom

«Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. Barns liv påvirkes av omgivelsene, men barn påvirker også sine egne liv.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Vårt syn på barn og barndom:

- Alle barn skal oppleve at dagene i barnehagen er preget av trivsel, vennskap og lek.
- Vi legger til rette for at leken har høy verdi og tar stor plass i vår barnehagehverdag.
- Barna skal møtes med empati og gis mulighet til å utvikle sin egen empati.
- Barnehagen skal bidra til at barna får et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner.

Demokrati

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

Våre metoder for å fremme demokrati:

- Vi inkluderer barna i hverdagslige gjøremål og lar de øve på selvstendighet.
- Vi gir barna reelle valg i forhold til alder og modning. Barna kan for eksempel komme med ønsker om hvor vi går på tur, hvilke aktiviteter vi skal ha, innhold for samlingsstund, ønsker om å besøke andre avdelinger.
- Vi gir barna oppgaver de kan løse selv.
- Vi planlegger tema ut ifra barnas interesser slik at barna opplever at deres mening er viktig.

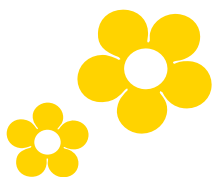
Mangfold og gjensidig respekt

«Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. Barnehagen skal legge til rette for kulturmøter, gi rom for barnas egen kulturskaping og bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 9).

Våre metoder for å fremme mangfold og gjensidig respekt:

- Vi synliggjør flagg fra alle barnehagens nasjonaliteter i fellesområder.
- Vi markerer høytider og merkedager som er representert på avdelingen i samråd med de foresatte. Dette gjøres i samlingsstund.
- Vi arrangerer regnbue – uke i juni for å markere at:
 - Alle barn er like mye verdt.
 - Ingen barn skal diskrimineres.
 - Alle barn har rett til å være seg selv.
 - Alle barn har rett til å elske den de vil.
 - Alle barn har rett til å bli hørt.
- Vi bruker kvalitetsverktøyet CLASS med fokus på positivt klima. Vi tiltaler barna ved navn, gir beskjed før vi tar på barnet, møter barnet med blikkontakt og setter oss i barnets høyde.
- Vi har leker og bøker som gjenspeiler et kulturelt mangfold.

Likestilling og likeverd

«Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

Våre metoder for å fremme likestilling og likeverd:

- Alle barn i barnehagen skal få samme valgfrihet og muligheter uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn.
- Vi legger til rette for at alle barn får jobbe ut fra sin funksjonsevne og oppleve mestring.
- Vi har en åpen og positiv holdning til et mangfold av familieformer.

Bærekraftig utvikling

«Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10.)»

Våre metoder for å fremme bærekraftig utvikling:

- Vi bruker nærområdet slik at barna får positive erfaringer med å ferdes i naturen.
- Vi dyrker grønnsaker i egen grønnsakshage, slik at barna blir kjent med prosessen "fra jord til bord".
- Vi kildesorterer sammen med barna.
- Temaferter skal være bærekraftige i form av at det ikke skal være noe kjøpepress blant foreldrene, og at vi tar i bruk ting som alle allerede har tilgang på. Pysjamasfest er vårt alternativ til det tradisjonelle karnevalet.
- Vi gjenbruker materialer fra kildesortering og naturmaterialer i formingsaktiviteter.

Livsmestring og helse

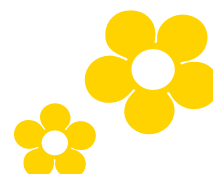
«Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11).

Våre metoder for å fremme livsmestring og helse:

- Gjennom arbeid med “Tuning into kids” setter vi barnas følelser i fokus, og er opptatt av at vi voksne skal møte barna i følelsen.
- De ansatte er kjent med opplysningsplikten til barnevernet, jf, Barnehageloven §46 og hva det innebærer for vårt arbeid.
- Vi legger til rette for at barna skal oppleve måltidsglede gjennom fokus på mestring, inkludering og samtaler under måltidene.
- Vi bruker CLASS verktøyet med fokus på at vi skal være sensitive voksne. Vi er oppmerksomme på alle barns signaler, behov, utfordringer og ønsker og på denne måten skaper vi varme og trygge relasjoner til barna.
- De ansatte er godt kjent med barnehagens handlingsplan for et trygt og godt barnehagemiljø.

Handlingsplan

4. BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

«Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19)

Barnet først er et helhetlig system for å styrke de ansattes kunnskap og handlingskompetanse. Det består av tre ulike hovedområder som sammen bidrar til å styrke barns allsidige utvikling; sosioemosjonell støtte og veiledning, organisering og ledelse samt læringsstøtte.

Sosioemosjonell støtte og veiledning:

Sosioemosjonell støtte og veiledning handler om hvordan de ansatte klarer å skape en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle gode relasjoner med andre, oppleve glede ved å lære noe nytt, oppleve trygghet og tilknytning og ha en opplevelse av selvbestemmelse og selvstendighet.

Positivt klima: I et positivt klima smiler og ler de ansatte sammen med barna. Vi ser mange bevis på at de har en god relasjon til barna, og de viser entusiasme og interesse både med kroppen og stemmen. De er der barna er, i barns høyde og med kroppen vent mot dem.

Negativt klima: Det er fravær av at de ansatte straffer, håner, kjefter og erter barna.

Sensitive voksne-trygge barn: Å være sensitiv handler om å være oppmerksom og respondere på det enkelte barns tegn på at de har behov for støtte. De ansatte kjenner barna godt. De merker hvis barna er urolige, redde, uoppmerksomme, uinteressert, og de tilpasser atferden sin for å respondere på det de ser.

Barns perspektiv og medvirkning: De ansatte følger barns initiativ og ideer, viser fleksibilitet og ivaretar barnas perspektiv. De lar barn uttrykke seg og etterspør barns ideer, gir barn ansvar og oppmuntring til å klare seg selv.

Emosjonskompetanse hos barn og ansatte:

Emosjonskompetanse handler om å identifisere og forstå egne følelser og håndtere frustrasjon. Det handler om å forhindre at stress og uro overvelder evnen til å tenke klart, og ha kontroll over hvordan og når du uttrykker følelser.

Emosjonsveiledning: I emosjonsveiledning er de ansatte bevisst barnets følelser, er til stede, oppretter kontakt med barnet, viser forståelse og aksept for barnets følelser. De går inn i følelsen til barnet, og navngir følelsen. Hvis nødvendig, hjelper og støtter de barnet i problemløsningen.

Organisering og ledelse:

Organisering og ledelse handler om hvordan ansatte skaper en barnehagehverdag som hjelper barn å utvikle god selvregulering, holde fokus og vise interesse for lek og læringssituasjoner. De ansatte etablerer og opprettholder rutiner og strukturer for

å skape forutsigbarhet og trygghet, slik at barna kan engasjere seg i meningsfulle og utviklingsfremmende aktiviteter.

Gruppeledelse og veiledning: De ansatte er proaktive og har klare forventninger til atferd. De gir oppmerksomhet på ønsket atferd og gir trygge og forutsigbare rammer.

Tilrettelegge for lek, læring og overganger:

Avdelingen har klare rutiner og de ansatte sikrer flytende overganger. Barna kjenner til regler, og barnehagehverdagen preges av lite venting. Innhold og aktiviteter er godt forberedt.

Variasjon: Det er varierte og interessante materialer i barns høyde. De ansatte tar barns perspektiv og legger til rette for barns deltakelse i aktiviteter.

Læringsstøtte:

Læringsstøtte handler om at de ansatte gir støtte til barnas læring. Det teoretiske grunnlaget kommer hovedsakelig fra forskning på kognitiv utvikling og språkutvikling. Der vektlegges forskjellen mellom det å kun lære fakta og læring av hvordan fakta henger sammen, er organisert og avhengig av hverandre. Barns kognitive og språklige utvikling er avhengig av mulighetene de får til å benytte eksisterende ferdigheter, og om de ansatte støtter utviklingen av stadig mer komplekse ferdigheter. Læring skjer når barnet er i samspill, er aktivt og opplever mening og engasjement. Ren instruksjon egner seg ikke for barn i barnehagealder. De har behov for å delta og medvirke og oppleve mening for at læring skal kunne skje.

Begrepsutvikling, forståelse og dybdelæring:

De ansatte bruker læringsfremmende diskusjoner og aktiviteter sammen med barna. Læring handler ikke bare om å tilegne seg kunnskap, men også om å benytte denne kunnskapen i nye situasjoner. De ansatte legger mest vekt på å øke barnas forståelse, snarere enn bare å gjennomføre læringsaktiviteten. De ansatte relaterer nye begreper til situasjoner, hendelser eller objekter som barna er kjent med. Gjenkjenning fremmer læring. De ansatte etterspør barns tenkning og problemløsning.

Tilbakemeldinger: Barn trenger tilbakemeldinger på egen læring for å få mest mulig ut av en situasjon/aktivitet. Når barna er i lek og holder på med aktiviteter kan de ansatte gi hint (verbalt eller fysisk) eller stille spørsmål og komme med innspill for at barna skal holde på lenger med en oppgave, og dermed oppnå økt læring og mestring. Målet er tilbakemeldingssirkler, det vil si gjentakende spørsmål - svar – sekvenser, slik at barnet får en dypere forståelse av det aktuelle temaet.

Språk: I språkstøtte er det viktig med hyppige samtaler sammen med barna, og frem- og tilbake utvekslinger mellom barnet og de ansatte. De ansatte snakker med barna, ikke til. De stiller mange åpne spørsmål, der det kreves mer enn et eller to ord til svar, de repeterer og videreutvikler barnas utsagn, setter ord på det de selv gjør og det barna gjør. De har et variert språk, forklarer ord og knytter ord til hendelser/erfaringer her og nå. De ansatte har en klar intensjon om å fremme barns språk i samtaler mellom barna og mellom barn og ansatte.

Egenledelse i lek og læring: De ansatte støtter barn i sin utvikling av egenledelsesfunksjonene; planlegging, organisering, arbeidshukommelse, fleksibilitet, selvregulering, selvmonitorering, igangsetting. De ansatte tilrettelegger for et variert og rikt lekemiljø og deltar i barnas lek.

BARNET FØRST!

Slik arbeider vi med Barnet først:

OMSORG

I rammeplanen står det at omsorg er en forutsetning for at barn skal være trygge og trives, samt for at de skal utvikle empati og nestekjærlighet. Å føle seg trygg er et grunnleggende behov som er en forutsetning for lek, læring og videre utvikling. Vi bruker CLASS verktøyet i vårt arbeid med omsorg med fokus på sensitive voksne og positivt klima. De ansatte skal være oppmerksomme på små, nesten usynlige tegn for å imøtekomme barnas behov. Vi skal være oppmerksomme på alle barna rundt oss, også de som ikke krever oppmerksomhet. Vi skal anerkjenne og sette ord på barns følelser og handlinger. Vi jobber for å skape et positivt klima ved å være bevisst på vårt kroppsspråk; bruk av smil, øyekontakt, latter, kroppssorientering vendt mot barnet og entusiasme. Gjensidig respekt skal prege vårt samspill med barna, vi bruker barnas navn og gir beskjed før vi tar på barna for å hjelpe dem i ulike situasjoner.

Slik jobber vi med progresjon i omsorg:

0-3 år	3-6 år
Vi blir kjent med barnas måte å motta omsorg fra foreldrene på gjennom besøksdager i barnehagen, og "bli kjent samtale" før tilvenningen starter.	Vi blir kjent med barna gjennom besøksdager og "bli kjent" samtale før tilvenningen starter.
Vi har foreldreaktiv tilvenning og lar barna og de foresatte ta den tiden de trenger for å tilvenne seg en ny hverdag i barnehagen	Vi sørger for trygg overgang til ny avdeling ved å bruke lang tid på tilvenning sammen med en trygg voksen fra kjent avdeling.
Class verktøyet er utgangspunktet for vår forståelse av barnas behov for omsorg og trygghet. Vi er sensitive og tilstedeværende voksne som møter barna der de er.	Class verktøyet er utgangspunktet for vår forståelse av barnas behov for omsorg og trygghet. Vi er sensitive og tilstedeværende voksne som møter barna der de er, både verbalt og med kroppsspråk.
Vi følger barnets individuelle behov og rutiner, er fleksible i forhold til f. eks mat og søvn.	Vi er anerkjennende i møte med barnas følelsesmessige behov, ønske om ro og hvile. Vi er bevisst på at behovet for fysisk omsorg fremdeles er framtreddende.
Vi har fokus på å sette ord på de ulike følelsene barna har, sånn at barna kan forstå seg selv og andre på en god måte.	Vi har fokus på å sette ord på de ulike følelsene barna har, sånn at barna kan forstå seg selv og andre på en god måte.

LEK, GRUNNLAGET FOR LÆRING OG DANNING

Leken har en stor egenverdi i barneulturen og er i seg selv barns måte å lære, bearbeide og utvikle seg på.

Barn lærer gjennom alt de opplever og erfarer. De lærer om det å forholde seg til andre mennesker, ta hensyn til hverandre, samarbeide mot felles mål, og de lærer noe om hvilke sosiale spilleregler og normer som gjelder i et felleskap og miljøet rundt dem

Slik gjør vi:

- Skaper tid og rom slik at barna kan være i lek
- Vi er fysisk og mentalt til stede i barnas lek
- Hjelper og støtter de som trenger det lille ekstra for å komme seg inn i leken
- Tilrettelegger for lek basert på barnas interesser.
- Bruker barnehagens lekemiljø for å gi barna flere begreper og forslag til handlingsrekker for å stimulere til å utvikle leken.

Slik jobber vi med progresjon i lek:

0-3 år	3-6 år
Personalet legger til rette for lek i ulike rom og ulike krokar. Bilder som gir inspirasjon til barnas lek, henger i barnas høyde eller er festet med kontaktpapir til gulvet.	Vi tilrettelegger lekemiljøer ut ifra barns medvirkning og barnas interesser både ute og inne.
Personalet er tett på, deltar og legger til rette for samspill mellom barna.	Personalet er bevisst sin rolle i leken og ser an behovet for den voksnes deltakelse. Vi anerkjenner både barns behov for å leke i fred og deres ønske om voksendeltakelse.
Barna får fellesskapsopplevelser gjennom hverdagsaktivitetene i barnehagen, som for eksempel tema, samling, turer, dans og bevegelse både ute og inne.	Barna får fellesskapsopplevelser gjennom hverdagsaktivitetene i barnehagen, som for eksempel tema, samling, turer, dans og bevegelse både ute og inne.
Barna har stor glede av å være ute. De er taktile og grovmotoriske i aktivitetene sine og får mye støtte fra personalet på avdelingen i uteleken.	Barna har stor glede av å være ute. De er taktile og grovmotoriske i aktivitetene sine og frileken får stort spillerom. Utetid prioriteres derfor i veldig stor grad.

VENNSKAP OG FELLESSKAP

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt felleskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.

Rammeplanen fremhever også temaet nulltoleranse for mobbeatferd, samt setter fokus på barns psykiske helse. Dette er noe vi tar på alvor, og som arbeides med gjennom vår pedagogiske drift. Vi fokuserer på barns sosialkompetanse ved å fremme deres kunnskap om samarbeid, empati, selvhevdelse og samhold.

Slik gjør vi:

- Lar barna hjelpe hverandre.
- Legger til rette for at alle barn opplever mestring gjennom felles aktiviteter.
- Hjelper barn til å løse konflikter
- Vi jobber aktivt med å forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre.

Slik jobber vi med progresjon i vennskap og fellesskap:

0-3 år	3-6 år
Personalet har fokus på at barna skal glede seg sammen, se hverandre og være god mot hverandre.	Personalet hjelper barna å inkludere hverandre i leken.
Personalet oppmuntrer barna til å vise omsorg for hverandre med å gi en klem, være med å trøste og dele leker.	Personalet tar barnas følelser, reaksjoner og konflikter på alvor og bruker god tid for at barna skal lære å ta hensyn og ta vare på hverandre.
	Personalet snakker med barna om hva det vil si å være en god venn, at barna bidrar på ulike måter inn i leken, at vi kan ha mange gode venner og hvordan vi tar vare på vennene våre.
Barna får fellesskapsopplevelser gjennom hverdagsaktivitetene i barnehagen, som for eksempel tema, samling, turer, dans og bevegelse både ute og inne.	Barna får fellesskapsopplevelser gjennom hverdagsaktivitetene i barnehagen, som for eksempel tema, samling, turer, dans og bevegelse både ute og inne.
Personalet snakker om å sette grenser og ta vare på egen kropp.	Personalet snakker om å sette grenser og ta vare på egen kropp.

KOMMUNIKASJON OG SPRÅK

Vi i barnehagen skal sørge for at alle barna får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenkning og som uttrykk for egne tanker og følelser.

Slik gjør vi:

- Benytter hverdagssituasjoner til å benevne, beskrive og sette ord på det barna er opptatt av
- Bruker konkrete og visualisering for å stimulere språket
- Vi gjentar og utvider barnas setninger på en naturlig måte
- Tar i bruk alternativt supplerende kommunikasjon (ASK).
- Bruker bildesymboler på alle lekekasser, og har handlingsrekker.
- Vi er interesserte i hva det er som opptar barna og setter ord på det

Slik jobber vi med progresjon i kommunikasjon og språk:

0-3 år	3-6 år
Barnas verbale og nonverbale uttrykk anerkjennes og responderes på av personalet slik at det enkelte barnet føles seg sett og ivaretatt.	Personalet bruker bilder og tegn, både for å hjelpe barna i språkutviklingen og for at alle barna skal kunne kommunisere med hverandre. Det er viktig at alle barna skal både forstå og bli forstått.
Vi bruker tegn til å underbygge det vi sier, spesielt overgangssituasjonene. Da lærer barnet selv å vise hva det vil, selv om det ikke kan si de enkelte ordene selv.	Vi leser høyt for barna både spontant og strukturert og bøker er tilgjengelige for barna på avdelingene.
Vi bruker bilder til å kommunisere med, slik at barnet kan vise hva de ønsker, eller for å forklare hva vi skal.	Vi bruker "grep om begreper" for å jobbe med språkets innhold og begrepsutvikling.
Vi bruker bøker for å stimulere barnas språkutvikling gjennom å peke på og snakke om bildene og handlingen i boken.	Vi formidler eventyr, fortellinger og bøker med ulike fortellermåter, samt bruk av konkrete til eventyrene.
Vi gjør oss godt kjent med eventyr, bruker konkrete og lar barna være med å fortelle historien.	Vi gjør oss godt kjent med eventyr og lar barna være med å fortelle historien.
Vi forklarer og benevner ord, samt knytter ord til hendelser/erfaringer her og nå.	Vi er bevisst på å integrere ny kunnskap til etablert kunnskap, som utvider barnas læring.

DANNING

Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barnas individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp, samtidig som vi skal fremme samarbeid og solidaritet.

Slik gjør vi:

- Legger merke til, anerkjenner og følger opp barnas perspektiver og handlinger.
- Vi bidrar til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet.

Slik jobber vi med progresjon i danning:

0-3 år	3-6 år
Vi bruker navnesanger i samling, både for at barna skal huske hverandres navn, men også for at hver enkelt skal kjenne seg inkludert i gruppen.	Vi bruker navnesanger i samling - både for å se hvem som er i barnehagen og ikke. Samt at barna lærer navnet til hverandre og føler seg inkludert i gruppen. Samling er utgangspunkt for mye av det som skjer i barnehagen.
Personalet er gode rollemodeller for bruk av høflighetsfraser og gode manerer.	Vi lærer barna å bruke høflighetsfraser og gode manerer i hverdagen og er bevisst på hvordan vi hilser på hverandre og takker for dagen når noen går hjem.
Likeverd, ulikheter, hvert barns unike plass i samfunnet/avdelingen vises gjennom at barna opplever at de blir tatt på alvor, at de får respons på sine innspill (medbestemmelse) og at personalet gleder seg sammen med dem.	Likeverd, ulikheter, hvert barns unike plass i samfunnet/avdelingen vises gjennom at barna opplever at de blir tatt på alvor, at de får respons på sine innspill (medbestemmelse) og at personalet gleder seg sammen med dem.

5. BARNS MEDVIRKNING

«Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Våre metoder for å sikre barns medvirkning:

- Vi bruker kvalitetsverktøyet CLASS i vårt arbeid med barns medvirkning. Vi har fokus på fleksibilitet i våre aktiviteter med barna, barna får ta ting i sitt tempo og vi tilpasser oss underveis.
- Vi gir barna valg, utvikler deres forslag og idéer.
- Vi oppmuntrer barna til å ta ansvar for seg selv og legger til rette for at de kan gjennomføre praktiske gjøremål på egenhånd.
- Vi hjelper barna å ta hverandres perspektiv og veileder dem i konfliktløsning og er bevisst på å la barna finne løsninger selv når det er mulig.
- Vi er tilstede sammen med barna og observerer deres interesser og bruker disse i aktiviteter og samlingsstunder.
- Vi møter barna med forståelse i ulike følelser og bruker verktøyet Tuning Into Kids.

6. SAMARBEID

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29).

Våre metoder for å skape et godt foreldresamarbeid:

- Vi gjennomfører oppstartsamtaler i forkant av barnehagestart
- Vi tilbyr to foreldresamtaler i løpet av barnehageåret, hvorav 1 er obligatorisk
- Vi gjennomfører et foreldremøte om høsten, og flere ved behov
- Vi benytter oss aktivt av MyKid, slik at foreldrene alltid har oppdatert informasjon fra barnehagen
- Vi synliggjør planer, og legger ut dokumentasjon i form av tekst og bilder
- Gjennomfører og evaluerer UDIR foreldreundersøkelse
- Vi har i samarbeid med FAU utarbeidet en standard for våre to viktigste møtepunkter i hverdagen; Levering og henting

Når barnet kommer i barnehagen:

- Barnet skal ønskes velkommen med navn
- Samtalen i møte med barnet om morgenen skal være med barnet i fokus
- Viktige beskjeder utveksles
- Hjelp barnet med å gjøre avskjeden med foresatte så god som mulig

Vi formidler våre forventninger til de foresatte;

- Barnet skal følges helt inn til avdelingen
- Barnet skal gjerne følges bort til en voksen dersom man ser at de er i gang med aktiviteter
- Dersom avdelingen er ute når barnet blir levert, er det de foresattes oppgave å kle på barnet

Når barnet blir hentet i barnehagen:

- Hjelpe barnet med å avslutte aktiviteten de holder på med
- La barnet selv få fortelle om dagen sin
- Ta frem positive hendelser
- Hente informasjon om det er noe de ikke vet
- Bruke barnets navn når man takker for i dag
- Sørge for at vanskelige samtaler / hendelser av negativ art i hovedsak tas i andre forum enn hentesituasjonen.

Vi formidler våre forventninger til de foresatte:

- Vi ønsker at foresatte alltid oppsøker en voksen i hentesituasjonen, både ute og inne, dersom man ikke blir møtt.
- Dersom avdelingen er ute ved hentetid ønsker vi at de foresatte henter barnet selv, for så å oppsøke en ansatt.
- Vi ønsker at foresatte er mobilfri i hentesituasjonen. Husk at det er dagens viktigste møte.

FORELDRERÅDET OG SAMARBEIDSUTVALGET

For å sikre samarbeidet med barnets hjem har barnehagen et foreldreråd. Foreldrerådet består av foreldrene i barnehagen og skal fremme fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø. Barnehageeier skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet.

I tillegg til foreldrerådet, har barnehagen et samarbeidsutvalg (SU) som består av følgende; 2 foreldrerepresentanter, 2 ansatte og daglig leder som representant fra eier. Foreldrerepresentantene velges på foreldremøte om høsten. SU velges for 1 år om gangen og konstituerer seg selv ved valg av leder og sekretær. De skal også behandle årsplanen for den pedagogiske virksomheten, bli forelagt og har rett til å

uttale seg i saker som er av viktighet for barnehagens innhold, virksomhet og forholdet til foreldrene.

Vår metode for å sikre et godt samarbeid med FAU og SU:

- Vi skal legge til rette for et godt samarbeid med foresatte ved å gjennomføre møter i henhold til fastsatt plan. (planen settes opp etter valg om høsten).
- Gjennomfører foreldreråd 1-2 ganger pr år i forkant eller etterkant av foreldremøte for å sikre at de får ta aktivt del i samarbeidet med barnehagen om å skape et godt barnehagemiljø for barna.
- Gjennomfører møter utenom fastsatt plan ved behov.
- SU gjennomgår resultatene av Utdanningsdirektoratet sin brukerundersøkelse og foretar en vurdering om det bør utarbeides en handlingsplan

Samarbeid med andre instanser:

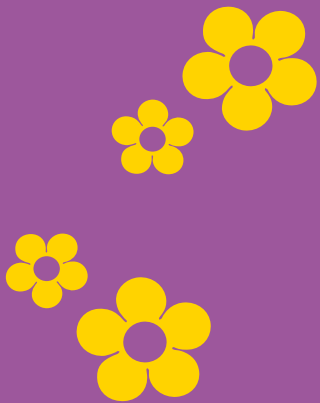
For at barn og foreldre skal få et mest mulig helhetlig tilbud til beste for barns oppvekst og utvikling, forutsetter det et samarbeid mellom ulike instanser som arbeider med barn.

Vi samarbeider med:

- Helsestasjonen
- Fysio- og ergoterapitjenesten
- Pedagogisk Psykologisk Tjeneste
- Pedagogisk støtteenhet for barnehage
- Barnevernstjenesten

**BARNET
FØRST!**

7. OVERGANGER

Tilvenning i barnehagen

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre mål for en trygg og god tilvenning:

- at tilvenningen tilpasses hvert enkelt barns behov i tett dialog med barnets foresatte
- at personalet gir barna trygghet gjennom god omsorg
- at alle ansatte har kunnskap om trygg tilvenning og tilknytning
- at alle barnehager har gode rutiner for tilvenning og følger disse
- at alle barn er trygt tilknyttet minst en voksen på sin avdeling / base
- at foresatte har tillit til personalet og opplever at det er trygt å levere barnet i barnehagen

Våre metoder for å sikre en god og trygg tilvenning:

Før oppstart:

- Daglig leder sørger for at alle ansatte har kunnskap om trygg tilvenning og tilknytning
- Daglig leder sender ut informasjon til alle som har takket ja til barnehageplass der det informeres om barnehagen sin tilvenningsmodell

- Personalkabalen er, så langt det er mulig, ferdig i løpet av april måned slik at tilknytningspersoner/ primærkontakter til nye barn er avklart før besøksperioden starter.
- Velkomstbrevet «Informasjonshfte til nye foresatte» sendes ut senest 1.mai.
- Pedagogiske ledere blir enige om hvilke dager besøk skal tilbys.
- Gjennomfører bli kjent-samtale i barnehagen eller via telefon etter foresattes ønske.

Besøk i barnehagen før tilvenning:

For at barnet skal få anledning til gradvis å venne seg til å være i barnehagen og bli kjent med ansatte og omgivelser arrangerer vi besøk i barnehagen før oppstart. I tillegg til at barnet blir bedre kjent, og kan oppleve oppstarten som tryggere, gir det også en mulighet for foresatte til å bli bedre kjent.

- Besøkene foregår i hovedsak på den avdelingen barnet skal begynne på.
- Vi tilbyr et fast utvalg av leker, slik at disse er kjent for barnet når det begynner i barnehagen
- Vi avslutter besøkene med en eller to faste sanger, og bruker de samme sangene under tilvenningsperioden og den første tiden i barnehagen. Vi oppfordrer også foreldrene til å synge de samme sangene hjemme.
- Besøkene tilbys totalt 4 ganger i løpet av perioden mai-juni med varighet på 1 time pr gang

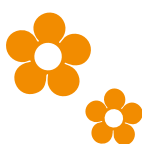
Tilvenningen:

Tilvenningen skal tilpasses hvert enkelt barn, og i tett samarbeid med de foresatte. I hovedsak er tilvenningsdagene lagt opp slik, fordelt på minimum 3 dager med foreldreaktiv tilvenning:

- Dag 1: tilknytningsperson er tett på barn og foresatte. Foresatte er sammen med barnet hele tiden og har alt ansvar for barnet. Foresatte og barn kommer på tildelt tid og er i barnehagen i 1-2 timer denne første dagen.
- Dag 2: tilknytningsperson fortsetter å være tett på barn og foresatte. Foresatte er fortsatt sammen med barnet hele tiden og har alt ansvar for barnet, men denne dagen kan gjerne tilknytningsperson tar over en eller noen av oppgavene dersom det virker greit for barnet.
Foresatte og barn kommer til tildelt tid etter avtale med foresatte.
- Dag 3: Foresatte er tilstede hele eller deler av dagen innenfor tidsrommet 9:15-14:30.
Tilknytningspersonen er nå mer delaktig med barnet og overtar gjerne flere av oppgavene.
Barnet kan gjerne sove i barnehagen denne dagen.
- Dag 4 og 5: Etter avtale med tilknytningsperson.

Den første tiden uten foreldre i barnehagen:

- Vi har tett dialog med barnas foresatte
- Vi oppfordrer foresatte til korte dager og rolige ettermiddager, særlig for de minste barna
- Vi har en fast dagsrytme i barnehagen med forutsigbare rutiner
- Vi tilbyr oppfølgingssamtale 3-4 uker etter oppstart
- Vi gjennomfører relasjonskartlegging på avdelingen i henhold til rutine.
- Vi evaluerer oppstarten i personalgruppen

Overganger innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang innad i barnehagen:

- Gode overganger er viktig for barns trivsel og utvikling, og vi har derfor utarbeidet rutiner for å sikre at barnets oppstart på ny avdeling blir ivaretatt på best mulig måte.

Slik sikrer vi trygg og god overgang til ny avdeling:

- I tett samarbeid mellom pedagogene sikrer vi at alle barn som har overgang fra småbarn til storbarn kommer på samme avdeling som en lekekamerat, og at barna er hensiktsmessig fordelt med tanke på alder og kjønn.
- Vi informerer foresatte i god tid slik at de får tid til å forberede seg og barnet på overgangen.
- Vi har interne overføringsmøter for å sikre at viktig informasjon gis videre til ny avdeling
- To dager i uken i mai og juni måned skal barna tilbringe hele dagen på den nye avdelingen
- Barna bruker garderobeplassen sin på avdelingen, men foresatte følger barnet til stor avdeling
- Barna skal disse tilvenningsdagene ha med seg en trygg voksen fra småbarn, i tillegg til personal fra avdelingen som barnet skal starte på

Overgang mellom barnehage til skole

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33).

Våre metoder for å sikre en god overgang til skolen:

- Vi har egen førskolegruppe som samles på tvers av avdelingene minimum 2 ganger pr uke.
- Vi bruker aktivt overgangsbag* som inneholder gjenstander, bøker, spill og leker som barna vil kjenne igjen når de starter i 1.klasse.
(* Gitt til alle barnehager og 1.klasser i Haugesund kommune, som skal øke sannsynligheten for at barna opplever helhet og sammenheng mellom barnehage og skole).
- Vi øver på sosiale ferdigheter som det kan være viktig å mestre når barna begynner på skolen:
(Ref; Plan for overgang mellom barnehage, skole og SFO)
 - Å kunne vente på tur
 - Å være en god venn
 - Tørre å si ifra og hevde seg selv
 - Lytte til andre
 - Stå i kø
 - Dele med andre
 - Tape i spill

- Vi øver på praktiske ferdigheter som det kan være lurt at barna mestrer når de begynner på skolen: (Ref; Plan for overgang mellom barnehage, skole og SFO)
 - Blyantgrep
 - Å kunne klippe med saks
 - Å kjenne igjen sitt eget navn
 - Å vite litt om seg selv (etternavn, bursdag, navn på foreldre)
 - Å kunne telle til 10
 - Selvstendighet på toalettet
 - Å kle på og av seg selv
- Vi deltar på felles aktivitetsdager for alle førskolebarn i FUS Haugesund
- Besøksdager etter invitasjon fra skole
- Overføringsmøter for barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp

Vi følger Haugesund kommune sin plan for overgang

8. BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Lærende organisasjon

«Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen. For å oppnå dette skal barnehagen være en lærende organisasjon, og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

I FUS er vi lærende barnehager. Personalet er i kontinuerlig utvikling, reflekterer over faglige og etiske problemstillinger, holder seg faglig oppdatert og er gode rollemodeller. Senge (2006) sier: “en lærende organisasjon er en organisasjon som kontinuerlig forbedrer sin evne til å skape sin egen framtid.” Vi legger derfor vekt på at personalet utvikler sine evner og bygger sin kapasitet slik at barna møter omsorgsfulle og kompetente ansatte.

Våre metoder for å opprettholde en lærende organisasjon:

- Kontinuerlig arbeid med CLASS som skal sikre at vi styrker vår kunnskap og handlingskompetanse
- Basert på CLASS observasjoner skal det utarbeides handlingsplaner for å heve kvaliteten og kunnskapen hos de ansatte
- Hele personalet deltar på kompetanseheving i regi av Haugesund kommune. (i perioden 2021-2024 deltar vi i et språkprosjekt som er et samarbeid mellom Haugesund kommune og lesesenteret i Stavanger)
- Faglige drøftinger i lederteamet og i personalgruppen
- Deltagelse i nettverk for CLASS sertifiserte pedagoger
- Deltagelse i nettverk med andre barnehager
- Tett samarbeid med PPT i form av veiledning på faste kontaktdager

Planlegging

«Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen, og skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37).

Målet med planleggingen er å jobbe systematisk for å sikre at barna opplever et tilbud av høy kvalitet. Vi skal i tillegg sikre oss at vi bruker vår kompetanse og kunnskaper om barns utvikling som grunnlag i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal sørge for at det enkelte barnet og barnegruppen opplever progresjon. Våre valg under planleggingen bidrar til å synliggjøre hvordan vi skal arbeide etter Rammeplan for barnehagen (2017).

Våre metoder for planlegging:

- Planer skal ta utgangspunkt i innholdet i barnehagens årsplan og/eller målarbeid med CLASS.
- Planer skal sørge for informasjon om innhold, arbeidsmåter og mål.
- Vi skal sørge for at det enkelte barnet og barnegruppen opplever progresjon gjennom bruk av progresjonsplaner.
- Ved bruk av observasjoner og samtaler skal det tas hensyn til barnas interesser og medvirkning
- Det skal legges til rette for barn som trenger ekstra støtte i form av begreper og bilder

Vurdering

«Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov. Barnets erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget.»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 38).

Våre metoder for vurdering:

- På bakgrunn av årlig ekstern vurderingsrapport i CLASS, utarbeider hver avdelingen en handlingsplan for å sikre økt kvalitet i domeneene Sosioemosjonell støtte og veiledning, Organisering og Ledelse og Læringsstøtte.
- Tilbakemeldinger i foreldresamtaler/ Utviklingssamtaler
- Observasjoner
- Evalueringsarbeid og refleksjonsrunder på personalmøter og avdelingsmøter

- Handlingsplaner basert på resultater fra Utdanningsdirektoratets foreldreundersøkelse
- Handlingsplaner basert på resultater fra FUS Medarbeiderundersøkelse

Dokumentasjon

«Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten.»
(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 39).

Våre metoder for dokumentasjon:

- Vi bruker aktivt MyKid for å dokumentere med tekst og bilder
 - «Dagen i dag»
 - Månedsbrev
 - Kalenderoversikt
 - Bilder og tekst fra lek, aktiviteter og opplevelser

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barnehagen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Inkludering i barnehagen handler også om tilrettelegging for sosial deltakelse. Hvis det er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes innenfor det allmennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen opplyse foreldrene om retten til å kreve en sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 40).

Våre metoder for tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet:

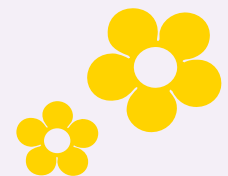
- Tilrettelegging skal skje i barnets avdeling
- Vi jobber ut i fra prinsippet om at «det som er nødvendig for noen, er godt for alle», og inkluderer hele barnegruppen i tiltak som i hovedsak er utarbeidet for et enkeltbarn
- Vi har «laget rundt barnet» som punkt i ledermøter og avdelingsmøter, og sørger for at hele personalgruppen er informert og involvert.
- Vi samarbeider tett med barnehagens kontaktperson i PPT, og har jevnlig kontaktdager.

9. BARNEHAGENS FAGOMRÅDER

Barnehagen har 7 ulike fagområder:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

«Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter.»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 47).

Våre metoder for å ivareta rammeplanens hensikt med fagområdene:

- Avdelingene skal i planleggingen av pedagogiske aktiviteter ta utgangspunkt i barnehagens progresjonsplan innenfor de ulike fagområdene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST	
0-3 år	3-6 år
• Pekesnakking • Bruk av ASK symboler • Tolke barnas kroppsspråk og benevne det man gjør og ser. Barna får hjelp til å sette ord på følelser. • Musikk og dans • Utvikle evnen til å kommunisere i lek og samspill med andre barn. • Eventyr med konkrete. • Tilgjengelig bøker og tilby å lese for barna. • Oppleve variert og rikt språk gjennom lek og aktivitet. • Bli kjent med bruk av digitale verktøy i sang • Bli kjent med ulike instrumenter • Lytter til lyder og bevisstgjøring av lyder over det som skjer rundt oss, f. eks hvem som kommer og lyd fra en flue. • Bruker snakkepakken m/konkreter. • Utkledning av barn og voksne, og enkel dramatisering av eventyr. • La barna lytte til fortellinger og eventyr. • Barna uttrykker seg gjennom blant annet tegning og maling. • Navnet sitt på tegninger.	• Verbal og nonverbal kommunikasjon • Bruk av ASK symboler • Vi setter ord på, benevner. • Barna kan leke rollelek med flere barn, setter ord på følelser og opplevelser. • Øve på å hevde sine meninger, lytte til andre og vente på tur. • Leser for barna • Bruk av Grep om begreper som verktøy i begrepsinnlæring • La barna ha spill tilgjengelig. • Eventyr med konkrete. • Sanseopplevelser/Sanseløyper • Bruke digitale verktøy i sang • Vi bruker sang og rim i lek og samling • Bli kjent med ulike instrumenter • Vi bruker ukentlig eventyr og fortellinger gjennom både tema, bøker. • Vi bruker eventyr i naturen på tur. • Utkledning av barn og voksne, og lar barna delta i dramatisering av eventyr. • Barna uttrykker seg gjennom blant annet tegning og maling. • Bilder av bokstaver og tall på veggene. • Barna kjenner sin bokstav og kan lyden av den. • Navnet sitt på tegninger.

Personalet skal:

- skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre
- synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, støtte barnas ulike kulturelle uttrykk og identiteter og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og andre uttrykksformer
- invitere til ulike typer samtaler der barna får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål
- oppmuntre barna til å fabulere og leke med språk, lyd, rim og rytme
- støtte barnas lek med og utforsking av skriftspråket
- bruke varierte formidlingsformer og tilby et mangfold av bøker, sanger, bilder og uttrykksformer
- inkludere alle barna i språkstimulerende aktiviteter.

Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE	
0-3 år	3-6 år
• Gå på ukentlige turer i variert terreng • Bruke uteområdet i bhg og nærmiljøet aktivt. • Skape gode håndvask rutiner. • Ved bleieslutt – oppmuntre til selvstendighet. • Lære navn på ulike kroppsdeler gjennom forskjellige aktiviteter. • La barna smake nye smaker. • Barna øver på å smøre maten selv og er med på tilberedning. • De voksne er aktivt til stede under måltidet. • Lære nye motoriske ferdigheter - både grov- og finmotoriske gjennom ulike aktiviteter, gjerne ved bruk av musikk. • Utfordre barna ved motorisk lek. • Bruke naturen som en arena for variert bevegelse i ulendt terreng. • Barna skal få oppleve mestring, samtidig få anerkjennelse av voksne. • Bevisstgjøring av forskjellige følelser ved bruk av f. eks konkrete. • Barna får kunnskap om kroppen og respekt for egen og andres kropp. • Sette grenser/veilede ved biting, slag og lignende. • Dyrke mat --> se vokse --> lage mat --> spise og snakke om prosessen underveis.	• Gå lengre turer og bruke nærmiljøet aktivt. • Ha fokus på glede og mestring av fysiske utfordringer i variert terreng. • Fremme gode hygienerutiner ved måltid og toalett besøk - voksne oppmuntrer til selvstendighet. • Oppmuntre til å smake på "nye" ting. • Utvide forståelse av hvordan kroppen fungerer innvendig og utvendig. • La barna bidra i matlaging og baking. • Barna øver på å smøre maten selv og er med på tilberedning. De voksne er aktivt til stede under måltidet. • Lære nye motoriske ferdigheter: • Øve på å beherske av/på kledning. • Klippe med saks og øve på blyantgrep • Mer utfordrende turer i skog/mark - motorisk mestring. • Får mulighet til å tilegne seg ulike grunnleggende ferdigheter, som klatring, stupe kråke og lignende • Barna skal få oppleve mestring, samtidig få anerkjennelse av voksne. • Bevisstgjøring av forskjellige følelser - ved bruk f. eks konkrete. • Barna får kunnskap om kroppen og respekt for egen og andres kropp. • Dyrke mat --> se vokse --> lage mat --> spise og snakke om prosessen underveis.

Personalet skal:

- Være aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring
- Bidra til at barna kan tilegne seg gode vaner, holdninger og kunnskaper om kost, hygiene, aktivitet og hvile
- Gi barna tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og kroppslig lek ute og inne, og utenfor barnehageområdet
- Bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp og respekt for andres grenser
- Legge til rette for at måltider og matlaging bidrar til måltidsglede, deltagelse, samtaler og fellesskapsfølelse hos barna
- Kjenne til og praktisere nasjonale føringer for helsefremmende og forebyggende tiltak

Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

0-3 år	3-6 år
- Barna skal få mulighet til å bli kjent ulike formingsmaterialer som maling, fargeblyanter og plastelina. - Vi legger til rette for at barna kan bruke teppe, puter, tekstiler og utkledningstøy i kreativ lek. - Barna skal introduseres for enkle eventyr, fortellinger og sanger og oppmuntres til å delta i framføringen av disse. - Musikk og dans skal brukes både inne og ute for å gi barna mulighet til å uttrykke seg gjennom rytme og bevegelse. - Barna skal introduseres for barnesanger, rim og regler både i samlingsstunder og i rutinesituasjoner som måltid og stell. - Gjennom sangstunder, fortelling av eventyr og formingsaktiviteter i fellesskap med de andre barna på avdelingen, får barna en begynnende erfaring med kunst- og kulturopplevelser sammen med andre. - Barna får utforske ulike materialer og teknikker som å male med fingrene, male med svamp, pensel eller naturmaterialer. Fokuset skal være på prosessen og barnets utforskning av formingsmaterialet, framfor et ferdig produkt.	- På avdelingene har barna fri tilgang til fargeblyanter, ark, saks, lim, plastelina og perler. - Barna skal også få erfaring med ulike formingsmaterialer som forskjellige typer maling, silkepapir, filt, naturmaterialer. - Barna får bruke utkledningstøy, teppe, puter og tekstiler for å skape sine egne miljøer i rollelek. - Barna skal introduseres for lengre tekster, sanger, rim og regler med flere vers. - Musikk og dans skal brukes både inne og ute for å gi barna mulighet til å uttrykke seg gjennom rytme og bevegelse. - Barna skal få kjennskap til et mangfold av sanger og eventyr, rim og regler gjennom samlingsstunder i fellesskap på avdelingen. - Førskolebarna får ta del i filmfestival, museumsbesøk, julevandring, påskevandring, FUS-dager med andre barnehager. - Barna får ta del i markering av ulike høytider, Samefolkets dag, 17.maifeiring gjennom sanger, musikk, fortellinger og formingsaktiviteter inne og ute og vi legger på denne måten til rette for at barna skal oppleve glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet.

Personalet skal:

- samtale med barna om deres og andres kunstneriske og kulturelle uttrykk
- gi rom for, støtte og berike barnas bearbeiding av møter med kunst og kultur
- være lydhøre, anerkjenne og imøtekomme barns egen tradisjonskultur og barnekultur
- være lyttende og oppmerksomme på barns ulike kulturelle uttrykk, vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforskning av de estetiske områdene
- motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og annen skapende virksomhet, og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttrykksformer
- synliggjøre og skape estetiske dimensjoner i barnehagens inne- og uterom
- gi barna anledning til å bli kjent med et mangfold av tradisjoner og kunst- og kulturuttrykk fra fortid og samtid
- bidra til at kulturelt mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen.

Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

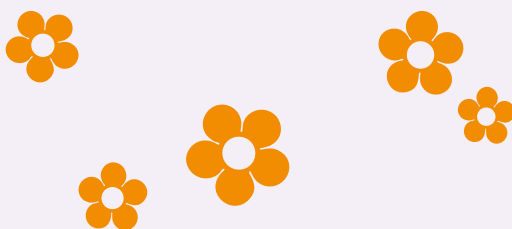

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI	
0-3 år	3-6 år
• Turdager i nærområdet • Opplevelser i naturen gjennom alle årstidene. • Tilpasser for gode opplevelser, aktiviteter og turer i nærområdet • Temaarbeid om årstider • Ulike forsøk sammen med barna • Bruke kjøkkenhagen i barnehagen • Ta med eget søppel tilbake til barnehagen når vi er på tur • Tilrettelegge for undring og utforskning sammen med barna. • Studere insekter på tur og i barnehagens uteområde. • Aktivt lytte til lyder ute fra fugler og dyr • Tar med naturmaterialer fra tur som kan brukes i formingsaktiviteter.	• Planlagte turdager 1 gang per uke, bruker da nærområdet som arena for turer • Tilpasser for gode opplevelser, aktiviteter og turer i nærområdet • Temaarbeid om årstider • Lage mat på bål og med stormkjøkken • Ulike forsøk sammen med barna • Bruke kjøkkenhagen i barnehagen • Plukke søppel når vi er på tur • Kildesortering i barnehagen • Studere insekter på tur og i barnehagens uteområde. • Turer til Kvalsvik for å lære om livet i fjæra. • Aktivt lytte til, og samtale om, lyder ute fra fugler og dyr • Tar med naturmaterialer fra tur som brukes i formingsaktiviteter.

Personalet skal:

- legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring
- gi barna tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og lage egne forklaringer på problemstillinger, og til å delta i samtaler om det de har erfart og opplevd
- synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen med barna om sammenhenger i naturen
- utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomener sammen med barna.

Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

ANTALL, ROM OG FORM	
0-3 år	3-6 år
- Barna møter enkle matematiske begreper som stor og liten, kjenne til ukedager, måneder og de forskjellige årstidene - Gjennom eventyrfortelling, musikk, leker, spill og bøker får barna erfaring med ulike måter å uttrykke seg på, eksperimentere med tall, telling og mengde. - Aktiv bruk av tallremser, spesielt 1-2-3 - Peketelling - Begynnende sortering - Barna lærer å finne sin egen plass i gangen, ved bordet. Vite hvor rommene er – som bad, avdeling, kjøkken osv - Gjennom forskjellige aktiviteter og konstruksjonsleker vil barna lære å gjenkjenne forskjellige former og kunne sortere de. F.eks. Putteboks og puslespill	- Kjenne til ukedager, måneder, og de forskjellige årstidene - Barna får erfaringer med grunnleggende begreper «over» og «under», «eldst» og «yngst» m.m. - Gjennom ulike aktiviteter som eventyrfortelling, butikklek, spill, musikk og bøker får barna erfaring med ulike måter å uttrykke seg på, eksperimentere med tall, telling og mengde. - Barna lærer å finne sin egen plass i gangen, ved bordet. Vite hvor rommene er – som bad, avdeling, kjøkken osv - Øve på balanse og få kontroll over kroppen - Hinderløype - Gjennom forskjellige aktiviteter og konstruksjonsleker vil barna lære å gjenkjenne forskjellige former og kunne sortere de. F.eks. puslespill og sortering ved rydding - Bli kjent med tallrekken 1-10 og 1-20 for de aller eldste. - Spille spill med terning - Kjenne til tidsbegreper som i dag, i går, i morgen osv. - Måleaktiviteter i matlaging

Personalet skal:

- bruke matematiske begreper reflektert og aktivt i hverdagen
- bruke bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, leker og utstyr for å inspirere barna til matematisk tenkning
- styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og interesse for matematiske sammenhenger med utgangspunkt i barnas uttrykksformer
- legge til rette for matematiske erfaringer gjennom å berike barnas lek og hverdag med matematiske ideer og utdypende samtaler
- stimulere og støtte barnas evne og utholdenhet i problemløsning.

Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI	
0-3 år	3-6 år
• Oppmuntre og anerkjenne barna i å vise omsorg for hverandre • Begynnende forståelse for at egne handlinger kan få konsekvenser for andre (utvikle empati) • Bruke bøker aktivt i formidlingen av viktigheten av å dele med hverandre • Bruke bøker aktivt i formidlingen av konflikter mellom barna • Bli kjent med juleevangeliet • Bli kjent med tradisjoner i julen som høytid (Nissefest, Lucia, Adventsamlinger, julesanger) • Bli kjent med tradisjoner i påsken som høytid (Formingsaktiviteter, påskesanger, konkrete som egg, kylling, påskehare) • Bli kjent med kultur og tradisjoner som er representert i barnegruppen • Undre seg over oppdagelser	• Oppmuntre og anerkjenne barna i å vise omsorg for hverandre • Støtte barna i å utvikle forståelse for at egne handlinger kan få konsekvenser for andre (utvikle empati) • Bruke bøker og dramatisering i formidlingen av vennskap og fellesskap, med fokus på viktigheten av å dele med hverandre og inkludere hverandre. • Støtte barna i å finne løsninger i konfliktsituasjoner • Bruke bøker og dramatisering i formidlingen av konflikter mellom barna • Bli kjent med juleevangeliet • Bli kjent med tradisjoner i julen som høytid (Nissefest, Lucia, Adventsamlinger, julesanger) • Bli kjent med tradisjoner i påsken som høytid (Formingsaktiviteter, påskesanger, konkrete som egg, kylling, påskehare) • Bli kjent med kultur og tradisjoner som er representert i barnegruppen • Undre seg over oppdagelser

Personalet skal:

- formidle fortellinger og skape rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaringer og tanker om religion, livssyn, etikk og eksistensielle temaer
- utforske og undre seg over eksistensielle, etiske, religiøse, livssynsmessige og filosofiske spørsmål sammen med barna
- bidra til å utvikle barnas toleranse, interesse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet
- gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen
- samtale med barna om religiøse og kulturelle uttrykk og være bevisst på hvordan egen deltakelse kan støtte og utvide barnas tenkning
- identifisere verdikonflikter i hverdagen, reflektere over verdiprioriteringer og holdninger og ha et bevisst forhold til hvordan disse kommer til uttrykk i arbeidet med barna.

Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN	
0-3 år	3-6 år
- Barna skal bli kjent med områder rundt barnehagen – Vangen, Haraldstøtte, lekeplasser, butikk og skoler. - Tilpasser alder på tur, de eldre barna får gå på turen mens minste få tilbud å sitte i vogn - Se på biler og det som er rundt, bli kjent med lyder f. eks fugler - Bli kjent med naturen, orientere hvor ting ligger. - Delta på ulike lokale tradisjoner gjennom ulike aktiviteter som f.eks 17 mai, Jul, Påske, Fus dag, brannuke. - Markere Samene nasjonaldag, lage flagg høre på samisk musikk, lage samisk mat - Henge opp flagg på bursdag, synge bursdagssanger.	- Bli kjent med området rundt barnehagen. - Besøke lekeplasser og bruke apparater, bruker en del kollektiv transport f.eks buss. - Barna få turvenn, voksne er med på avgjørelsen på hvem de skal gå med. - Lærer å bli kjent med trafikkskilt og trafikkregler. Lærer seg å gå i rekke og bli bedre kjent med hverandre. - Besøke SFO og skole og orientere seg hvor ting ligger (førskelebarne) - Barna får delta på lokale tradisjoner og lokal historie gjennom ulike aktiviteter som f.eks 17 mai, påske, Jul, bibliotek, Fus dag, brannvernuke, besøke museum. - Gjennom lesing og fortellinger blir barna kjent med forskjellige familiefomer. - Markere Samene nasjonal dag ved å tegne flagg, lage mat, fortelle samisk historie med konkrete og lære om deres kultur. - Henger opp flagg på bursdager med flagget til barnets nasjonalitet. - Lytter til bursdagssanger på barnets språk. - La barna få kjennskap til barns oppvekstvilkår i andre land

Personalet skal:

- sørge for at barna erfarer at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen både for dem selv og for andre
- introdusere barna for personer, steder og samfunnsinstitusjoner i nærmiljøet for å skape tilhørighet og hjelpe barna med å orientere seg og ferdes trygt
- gi barna like muligheter, fremme likestilling og motvirke diskriminering, fordommer, stereotyper og rasisme
- gi barna forståelse av at samfunnet er i endring, og at de inngår i en historisk, nåtidig og fremtidig sammenheng
- gjøre barna kjent med samisk kultur og levesett og knytte det samiske perspektivet til merkedager og hverdagsliv, kunst og kultur og mattradisjoner
- gi barna begynnende kjennskap til betydningen av menneskerettighetene, spesielt barnekonvensjonen.

Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

38

39

